

วิเคราะห์รูปแบบ วิธีการ และผลกระทบการเลือกตั้ง
ภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560
และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้ง
สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และพระราชบัญญัติประกอบ
รัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง

The Analysis of the Patterns, Methods and Effects of Elections
Under the Constitution of the Kingdom of Thailand B.E. 2560 and
the Organic Act on the Election of Members of the House of
Representatives and the Organic Act on Political Parties

ศิริพร ช่วยคุ้ม¹ สันฐาน ชยนนท์² วิจิตรา ศรีสอน³

Siriporn Chuaikhum, Sunthan Chayanon, and Wijittra Srisorn

Received: June 18, 2023 Revised: July 29, 2023 Accepted: August 10, 2023

บทคัดย่อ (Abstract)

บทความวิจัยนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) วิเคราะห์รูปแบบ วิธีการเลือกตั้งภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วย

¹ รัฐศาสตรดุษฎีบัณฑิต วิทยาลัยการเมืองและการปกครอง มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา, Doctor of Political College of Politics and Government, E-mail: s59484944021@ssru.ac.th

² วิทยาลัยการเมืองและการปกครอง มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา, College of Politics and Government, E-mail: sunthan.ch@ssru.ac.th

³ วิทยาลัยการเมืองและการปกครอง มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา, College of Politics and Government, E-mail: wijittra.sr@ssru.ac.th

พรรคการเมือง 2) ศึกษาผลกระทบการเลือกตั้งภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 แก้ไขเพิ่มเติม และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง และ 3) นำเสนอแนวทางในการปรับปรุงระบบการเลือกตั้งตามระบอบประชาธิปไตยที่เหมาะสมกับสังคมไทย เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้การศึกษาวิเคราะห์เอกสาร และการสัมภาษณ์เชิงลึก จำนวน 18 คน ประกอบด้วย นักวิชาการ 3 คน ผู้ทรงคุณวุฒิ 3 คน ผู้เชี่ยวชาญด้านกฎหมาย 3 คน เจ้าหน้าที่ระดับสูงที่เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้ง 3 คน สมาชิกวุฒิสภา 3 คน และสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร 3 คน จากการศึกษาวิจัย พบว่า 1. รูปแบบ วิธีการเลือกตั้งภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พบว่า พบว่า รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ที่มีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 6 เมษายน 2560 ได้กำหนดหลักเกณฑ์การเข้าสู่อำนาจทางการเมืองของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ทั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งและจากบัญชีรายชื่อเอาไว้อย่างชัดเจน โดยได้กำหนดรูปแบบการเลือกตั้งระบบใหม่หรือที่เรียกกันสั้น ๆ ว่า แบบจัดสรรปันส่วนผสม ตามแบบอย่างของประเทศเยอรมนี ซึ่งคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญได้นำมาใช้เป็นหลักคิดในการวางระบบเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในครั้งนี้ 2. ผลกระทบการเลือกตั้งภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 แก้ไขเพิ่มเติม และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พบว่า ระบบการเลือกตั้งในระบบผสมแบบเสียงข้างมาก ส่งผลให้พรรคการเมืองขนาดใหญ่ได้เปรียบในสนามการเลือกตั้งทั่วไปที่เกิดขึ้น แต่อย่างไรก็ตาม เมื่อเปลี่ยนมาใช้ระบบจัดสรรปันส่วนผสม พบว่าพรรคการเมืองขนาดใหญ่ ได้รับสัดส่วนการเลือกตั้งลดลงโดยพบว่า จำนวนที่ลดลงคือจำนวนผู้สมัครจากระบบบัญชีรายชื่อ โดยพรรคการเมืองขนาดกลางจะมีที่นั่งเพิ่มขึ้นในระบบการเลือกตั้งแบบระบบผสมแบบเสียงข้างมาก ซึ่งการเลือกตั้งระบบใหม่ส่งผลต่อการเกิดรัฐบาลแบบผสมอย่างมีนัยสำคัญ และ 3. แนวทางในการปรับปรุงระบบการเลือกตั้งตามระบอบประชาธิปไตยที่เหมาะสมกับสังคมไทย พบว่า การปฏิรูประบบการเลือกตั้งใหม่ที่ทำให้ทุกคะแนนเสียงของประชาชนมีความหมายอย่างแท้จริง ที่เรียก

กันว่าระบบการเลือกตั้งแบบจัดสรรปันส่วนผสม จะจูงใจให้ประชาชนมาเลือกตั้งมากขึ้นเพราะเป็นการตัดสินใจเลือกจากบัตรสองใบที่ส่งผลให้ได้ทั้งคนและพรรคที่ต้องการ

คำสำคัญ (Keywords): รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง

Abstract

This research paper has objectives to: 1) analyze the patterns, election methods under the Constitution of the Kingdom of Thailand B.E. 2560 together with the Organic Act on the Election of Members of the House of Representatives and the Organic Act on Political Party, 2) study the effect of the election under the said Constitution and the Organic Acts, and 3) propose improvement guidelines for the election that is most appropriate to Thai society. This is a qualitative research in which there are documentary study and in-depth interviews with 18 key-informants who are scholars, qualified persons, legal specialists, top-ranking officials, senators, and members of the parliament. The results prevailed that 1) the Constitution of the Kingdom of Thailand B.E. 2560, becoming effective on April 6, 2560, has set the clear criteria on the entry into political power of members of the parliament upon the new system known as Mixed-Member Proportional System or MMP as seen in the German system by which the Constitution Drafting Committee used as a basis in system implementation of the election, 2) the majoritarian system has an effect of large political parties to gain more competitive advantage over the general election. However, when the MMP system was being introduced, the big political parties enjoyed a less proportionate number of members of the parliament especially

from the party-list category while the medium size of political parties has been able to gain additional seats under the MMP system. The new election system was believed to produce a significant effect on the formation of coalition government, and 3) the improvement guidelines for the election that is appropriate to the Thai society should make every vote truly meaningful under the MMP system that should draw more people to exercise their voting rights.

Keywords: Constitution of the Kingdom of Thailand B.E. 2560, the Organic Act on the Election of Members of the House of Representatives, the Organic Act on Political Parties

บทนำ (Introduction)

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ที่มีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 6 เมษายน 2560 ได้กำหนดหลักเกณฑ์การเข้าสู่อำนาจทางการเมืองของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ทั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งและจากบัญชีรายชื่อเอาไว้อย่างชัดเจน โดยได้กำหนดรูปแบบการเลือกตั้งระบบใหม่หรือที่เรียกกันสั้น ๆ ว่า “แบบจัดสรรปันส่วนผสม” ตามแบบอย่างของประเทศเยอรมนี ซึ่งคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญได้นำมาใช้เป็นหลักคิดในการวางระบบเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในครั้งนี้ทั้งนี้สืบเนื่องจากวิกฤตการณ์ความขัดแย้งระหว่างพรรคการเมืองที่ต้องการเอาชนะการเลือกตั้งจนเกิดปัญหา เกิดความวุ่นวายขึ้นในประเทศ ดังนั้น เพื่อลดความรุนแรงในการแข่งขันการเข้าสู่อำนาจจึงต้องใช้ระบบการเลือกตั้งที่ดีที่สามารถทำให้มีการกระจายหรือมีตัวแทนครอบคลุมอย่างทั่วถึงในกลุ่มผลประโยชน์ ในทุกสาขาอาชีพ ได้เข้ามามีที่นั่งในสภา โดยเปรียบเทียบระบบการเลือกตั้ง ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ที่เป็นระบบ “วันแมนวันโหวต” คนชนะในเขตเลือกตั้งหนึ่งอาจชนะกันเพียงแค่คะแนนเดียว ซึ่งเป็นจุดอ่อนของระบบ เพราะคะแนนมาตัดสินผลชนะเพียงอย่างเดียวไม่ใช่เสียงส่วนใหญ่หรือเสียงข้างมาก ตัวอย่างเช่น ในเขตหนึ่งมีการแข่งขัน 4 คน ผู้ที่ชนะได้ร้อยละ 40 ของคะแนน ขณะที่อีก 3 คนรวมกันได้ร้อยละ 60 ลักษณะเช่นนี้จะกล่าวได้อย่างไรว่า คนชนะมาจากเสียงส่วนใหญ่ที่สำคัญ คือ คะแนนร้อยละ 60 นั้นถูกทิ้งไป

ไม่ได้นำมาคำนวณแต่อย่างใดเท่ากับว่าจะเสี่ยงของคนกลุ่มนี้ไม่มีความหมายใด ๆ ยิ่งไปกว่านั้นคะแนนนิยมของผู้สมัครบางคนบางพรรคมีลักษณะของการผูกขาด ตรึงฐานเสียงด้วยวิธีการต่าง ๆ ประชาชนที่คิดต่างจากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในเขตนั้นแทบจะไม่มีโอกาสมีผู้แทนของตนเองได้ เพราะระบบการเลือกตั้งขณะนั้นเพียงแค่ว่าคะแนนเดียวระบบการเลือกตั้งตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 เป็นการกำหนดให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรออกเป็น 2 แบบ คือ แบบแบ่งเขตเลือกตั้ง และแบบบัญชีรายชื่อ เพราะเชื่อว่าที่มาของสมาชิกทั้ง 2 แบบนี้จะมาเกื้อหนุนซึ่งกันและกัน โดยแบบแบ่งเขตเลือกตั้งจะเลือกคนดีในเขตเลือกตั้งนั้น แต่อาจจะไม่รอบรู้ในทุก ๆ ด้าน ด้วยเหตุนี้ประเทศเยอรมนีจึงได้คิดวิธีหาสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อขึ้นมาเพื่อปิดจุดอ่อนดังกล่าว โดยเปิดโอกาสให้พรรคการเมืองคัดเลือกผู้ที่มีความรอบรู้ มีความสามารถมาช่วยกันคิดนโยบายและบริหารงานได้เป็นอย่างดีในการเลือกตั้ง ซึ่งการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้เปิดกว้างขึ้นไม่จำกัดเฉพาะพื้นที่เขตใดเขตหนึ่งเท่านั้น แต่เมื่อนำกฎหมายเลือกตั้งมาใช้จริงก็ได้เปิดโอกาสให้พรรคการเมืองสามารถส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อลงแข่งขันได้โดยไม่จำเป็นต้องส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง ซึ่งผิดหลักการที่ต้องการให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้งเป็นตัวยืน และสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อเป็นเพียงตัวเติมเต็ม ตลอดทั้งมีการนับคะแนนที่ซับซ้อน กล่าวคือ คะแนนของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้งที่ได้รับมีการนับแล้วของคนที่ชนะในเขตเลือกตั้งนั้น ยังนำกลับมานับเพื่อให้ได้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่ออีกครั้ง ดังนั้น พรรคที่ชนะได้ที่นั่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้งหลายเขตอยู่แล้วยังได้จำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีชื่อมากตามไปด้วย ด้วยเหตุดังกล่าวคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญจึงได้คตินำระบบการเลือกตั้งรูปแบบใหม่มาบรรจุไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 คือ “แบบจัดสรรปันส่วนผสม” แบบจัดสรรปันส่วนผสม หลักการคือ ทำอย่างไรที่จะให้ทุกคะแนนของผู้ที่มาลงคะแนนเลือกตั้งถูกนำไปนับ เพื่อให้ได้ที่นั่งของการจัดสรรปันส่วนอย่างเป็นธรรม และเปลี่ยนสภาพการเมืองจากการแข่งดีแข่งเด่นให้หันมาปรึกษาหารือร่วมพูดคุยกันเพื่อชาติบ้านเมือง หลักการใหม่ของ “แบบจัดสรรปันส่วนผสม” ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 คือ

กำหนดให้มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จำนวน 500 คน แบ่งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง 350 คน และสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อ 150 คน ใช้บัตรเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง 1 ใบ เมื่อประกาศผลการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรครบ 350 เขตแล้วในการคำนวณหาสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อของแต่ละพรรคการเมือง ให้คำนวณตามวิธีการดังต่อไปนี้ (1) นำคะแนนรวมทั้งประเทศที่พรรคการเมืองทุกพรรคที่ส่งผู้สมัครแบบบัญชีรายชื่อได้รับจากการเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งหารด้วยห้าร้อย อันเป็นจำนวนสมาชิกทั้งหมดของสภาผู้แทนราษฎร (2) นำผลลัพธ์ตาม (1) ไปหารจำนวนคะแนนรวมทั้งประเทศของพรรคการเมืองแต่ละพรรคที่รับการเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งทุกเขต จำนวนที่ได้รับถือเป็นจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่พรรคการเมืองนั้นจะพึงมีได้เบื้องต้น (3) นำจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่พรรคการเมืองจะพึงมีได้ตาม (2) ลบด้วยจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้งทั้งหมดที่พรรคการเมืองนั้นได้รับเลือกตั้งในทุกเขตเลือกตั้งผลลัพธ์คือจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อที่พรรคการเมืองนั้นจะได้รับเบื้องต้นการพิจารณาคำนวณจำนวนที่นั่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของพรรคการเมือง หากพรรค ก. ชนะเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งได้ 200 เขต และ ถ้าคำนวณจากคะแนนความนิยมทั่วประเทศของพรรค ก. คำนวณได้ที่นั่งของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทั้งหมด 250 ที่นั่งในสภา ดังนั้น พรรค ก. ก็จะได้ที่นั่งของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อเพิ่มเข้าไปให้ได้ตามสิทธิที่พรรคควรได้ และการพิจารณาคำนวณจำนวนที่นั่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของแต่ละพรรคในรูปแบบเดียวกันทั้งหมด นับว่าเป็นการเปิดโอกาสให้พรรคเล็กได้มีที่นั่งมากขึ้นตามแบบจัดสรรปันส่วนผลดังกล่าว ที่มาของบัตรใบเดียว การใช้บัตรเลือกตั้งใบเดียวนั้น เป็นวิธีการที่ทำให้นับคะแนนได้ง่าย ในบัตรเลือกตั้งจะมีเพียงชื่อพรรคและตัวผู้สมัครในเขตเลือกตั้งนั้น ซึ่งกฎหมายเดิมกำหนดให้ต้องมีบัตร 2 ใบ เพราะกฎหมายเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเขียนให้พรรคการเมืองสามารถส่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อได้โดยไม่ต้องส่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง ทำให้ต้องมีบัตร 2 ใบ แต่รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันกำหนดว่าจะส่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรบัญชีรายชื่อได้ ต้องส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้งด้วย จึงใช้บัตรเลือกตั้งเพียงใบเดียว เพราะสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อไม่ต้องเลือกเนื่องจากมีลำดับรายชื่ออยู่ในบัญชี

แล้ว ซึ่งจะได้ที่ที่นั่นขึ้นอยู่กับเสียงส่วนใหญ่ของประชาชนที่ได้ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง โดยจะนับทุกคะแนนเสียงและไม่ทำให้ทุกคะแนนเสียงสูญเปล่าอย่างที่ผ่านมา (ชงคชาญ สุวรรณมณี, 2561, หน้า 1-3)

หากสภาผู้แทนราษฎรชุดที่ 25 หมดอายุลงด้วยเหตุอยู่ครบวาระสี่ปี คือสิ้นสุดในวันที่ 24 มีนาคม 2566 การเลือกตั้งครั้งใหม่ ตามที่คณะกรรมการเลือกตั้ง (กกต.) กำหนดจะเกิดขึ้นในวันที่ 7 พฤษภาคม 2566 และทำให้พรรคการเมืองมีเวลาหาเสียงเลือกตั้งอีกประมาณหกเดือน ถ้านับตั้งแต่เดือนตุลาคม 2565 เมื่อการเลือกตั้งใกล้เข้ามา จึงไม่ใช่เรื่องแปลกที่หลายพรรคการเมืองจะเริ่มจัดทัพปรับโฉมใหม่ให้สอดคล้องกับสภาพบริบททางการเมือง ไม่ว่าจะเป็นการเปิดตัวนักการเมืองหน้าเก่ากับพรรคการเมืองใหม่ หรือปรับโฉมถึง “คนรุ่นใหม่” นำทัพพรรคการเมือง ไปจนถึงการจับมือหรือรวมพรรคระหว่างพรรคขนาดเล็กด้วยตนเอง (ไอลอว์, 2565 : ออนไลน์)

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจในการทำวิจัยเรื่อง วิเคราะห์รูปแบบ วิธีการ และผลกระทบการเลือกตั้งภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารูปแบบวิธีการเลือกตั้ง ผลกระทบการเลือกตั้งภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 แก้ไขเพิ่มเติมและพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง และนำแนวทางในการปรับปรุงระบบการเลือกตั้งตามระบอบประชาธิปไตยที่เหมาะสมกับสังคมไทย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย (Research Objectives)

1. เพื่อวิเคราะห์รูปแบบ วิธีการเลือกตั้งภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง

2. เพื่อศึกษาผลกระทบการเลือกตั้งภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 แก้ไขเพิ่มเติมและพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง

3. เพื่อนำเสนอแนวทางในการปรับปรุงระบบการเลือกตั้งตามระบอบประชาธิปไตยที่เหมาะสมกับสังคมไทย

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

การวิจัยเรื่อง วิเคราะห์รูปแบบ วิธีการ และผลกระทบการเลือกตั้ง ภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง ในการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้การศึกษาวิเคราะห์เอกสาร และการสัมภาษณ์เชิงลึก จำนวน 18 คน ประกอบด้วย นักวิชาการ 3 คน ผู้ทรงคุณวุฒิ 3 คน ผู้เชี่ยวชาญด้านกฎหมาย 3 คน เจ้าหน้าที่ระดับสูงที่เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้ง 3 คน สมาชิกวุฒิสภา 3 คน และสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร 3 คน

ผลการวิจัย (Research Results)

1. วิเคราะห์รูปแบบ วิธีการเลือกตั้งภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง จากการศึกษาพบว่า รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ที่มีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 6 เมษายน 2560 ได้กำหนดหลักเกณฑ์การเข้าสู่อำนาจทางการเมืองของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ทั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งและจากบัญชีรายชื่อเอาไว้อย่างชัดเจน โดยได้กำหนดรูปแบบการเลือกตั้งระบบใหม่หรือที่เรียกกันสั้น ๆ ว่า "แบบจัดสรรปันส่วนผสม" ตามแบบอย่างของประเทศเยอรมนี ซึ่งคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญได้นำมาใช้เป็นหลักคิดในการวางระบบ

เลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในครั้งนี้ ทั้งนี้ สืบเนื่องจากวิกฤตการณ์ความขัดแย้งระหว่างพรรคการเมืองที่ต้องการเอาชนะการเลือกตั้งจนเกิดปัญหา เกิดความวุ่นวายขึ้นในประเทศ ดังนั้น เพื่อลดความรุนแรงในการแข่งขันการเข้าสู่อำนาจจึงต้องใช้ระบบการเลือกตั้งที่ดีที่สามารถทำให้มีการกระจายหรือมีตัวแทนครอบคลุมอย่างทั่วถึงในกลุ่มผลประโยชน์ ในทุกสาขาอาชีพ ได้เข้ามามีที่นั่งในสภา โดยเปรียบเทียบระบบการเลือกตั้ง ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ที่เป็นระบบ "วันแมนวันโหวต" คนชนะในเขตเลือกตั้งหนึ่งอาจชนะกันเพียงแค่คะแนนเดียว ซึ่งเป็นจุดอ่อนของระบบ เพราะนำคะแนนมาตัดสินผลชนะเพียงอย่างเดียวไม่ใช่เสียงส่วนใหญ่หรือเสียงข้างมาก ตัวอย่างเช่น ในเขตหนึ่งมีการแข่งขัน 4 คน ผู้ที่ชนะได้ร้อยละ 40 ของคะแนน ขณะที่อีก 3 คนรวมกันได้ร้อยละ 60 ลักษณะเช่นนี้จะกล่าวได้อย่างไรว่า คนชนะมาจากเสียงส่วนใหญ่ที่สำคัญ คือ คะแนนร้อยละ 60 นั้นถูกทิ้งไป ไม่ได้นำมาคำนวณแต่อย่างใดเท่ากับว่าคะแนนเสียงของคนกลุ่มนี้ไม่มีความหมายใด ๆ ยิ่งไปกว่านั้น คะแนนนิยมของผู้สมัครบางคนบางพรรคมีลักษณะของการผูกขาด ตรึงฐานเสียงด้วยวิธีการต่าง ๆ ประชาชนที่คิดต่างจากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในเขตนั้นแทบจะไม่มีโอกาสมีผู้แทนของตนเองได้ เพราะระบบการเลือกตั้งชนะกันเพียงแค่คะแนนเดียว

2. ศึกษาผลกระทบการเลือกตั้งภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 แก้ไขเพิ่มเติม และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง จากการศึกษาพบว่า ระบบการเลือกตั้งในระบบผสมแบบเสียงข้างมาก หรือ Mixed Member Majoritarian System (MMM) นั้นส่งผลให้พรรคการเมืองขนาดใหญ่ได้เปรียบในสนามการเลือกตั้งทั่วไปที่เกิดขึ้น แต่อย่างไรก็ตามเมื่อเปลี่ยนมาใช้ระบบจัดสรรปันส่วนผสม Mixed Member Apportionment System (MMA) จะพบว่า พรรคการเมืองขนาดใหญ่ เช่น พรรคเพื่อไทย ได้รับสัดส่วนการเลือกตั้งลดลงโดยพบว่าจำนวนที่ลดลงคือจำนวนผู้สมัครจากระบบบัญชีรายชื่อ หรือ Party list โดยพรรคการเมืองขนาดกลางอย่างเช่น พรรคภูมิใจไทย พรรคชาติไทยพัฒนา หรือชาติพัฒนาเพื่อแผ่นดินจะมีที่นั่งเพิ่มขึ้นในระบบการเลือกตั้งแบบ MMA ซึ่งการเลือกตั้งระบบใหม่ส่งผลต่อการเกิดรัฐบาลแบบผสมอย่างมีนัยสำคัญ อย่างไรก็ตาม ระบบการเลือกตั้งแบบจัดสรรปันส่วนผสม ไม่ได้เป็นสร้างจุดเด่นของความเป็นสัดส่วนระบบ

สัดส่วนที่ดีที่สุดคือ ระบบสัดส่วนแบบระบบบัญชีรายชื่อ (List Proportional Representation-List PR) ที่มีแต่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรระบบบัญชีรายชื่อ (Party List) และไม่มีการเลือกตั้งแบบแบ่งเขต แต่อย่างไรก็ดีการที่จะดัดระบบการเลือกตั้งแบบแบ่งเขตออกไปทั้งหมดก็ทำให้ความสอดคล้องระหว่างการเลือกตั้งกับประชาธิปไตยหายไป ระบบการเลือกตั้งไม่ได้เป็นปัจจัยเดียวเดียวที่ทำให้เกิดความเป็นประชาธิปไตย แต่วิธีการ หรือหลักการเลือกตั้งบนพื้นฐานประชาธิปไตยที่คำนึงถึงเจตนารมณ์ของประชาชนต้องได้รับการให้ความสำคัญเป็นลำดับแรก ฉะนั้น การเปลี่ยนผ่านไปสู่ประชาธิปไตยของไทยหลังจากการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 หลังจากที่ได้คณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ได้กำหนดให้มีการเลือกตั้งแล้วนั้นยังคงต้องพิจารณาความเป็นประชาธิปไตยผ่านปรากฏการณ์ทางการเมืองที่เกิดขึ้น

3. นำเสนอแนวทางในการปรับปรุงระบบการเลือกตั้งตามระบอบประชาธิปไตยที่เหมาะสมกับสังคมไทย พบว่า การปฏิรูประบบการเลือกตั้งใหม่ที่ทำให้ทุกคะแนนเสียงของประชาชนมีความหมายอย่างแท้จริง ที่เรียกกันว่าระบบการเลือกตั้งแบบจัดสรรปันส่วนผสม จะจูงใจให้ประชาชนมาเลือกตั้งมากขึ้นเพราะเป็นการตัดสินใจเลือกจากบัตรสองใบ ที่ส่งผลให้ได้ทั้งคนและพรรคที่ต้องการ ดังนั้น พรรคการเมืองกับผู้สมัครรับเลือกตั้งต้องประสานการทำงานใกล้ชิดกันและหนักมากขึ้นเพื่อช่วงชิงคะแนนนิยมจากประชาชนทุกพื้นที่ทั่วประเทศ พรรคที่ได้รับความนิยมสูงจะได้คะแนนเสียงมาก ความนิยมที่มีต่อพรรคเป็นตัวตั้ง นั่นคือ ระบบประชาธิปไตยที่แท้จริง สมาชิกพรรคหรือผู้สมัครรับเลือกตั้งทุกคนต้องช่วยกันหาเสียง ต้องทำงานหนักด้วยการทำดีเพื่อให้ได้รับความนิยมเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ที่ต้องการจะปฏิรูปเปลี่ยนการเมืองไทยให้มีความโปร่งใส มีความเที่ยงธรรม สุจริต ความพร้อมในด้านกฎหมายสมบูรณ์เรียบร้อยแล้ว และรวมถึงความพร้อมของประชาชนชาวไทยที่มีการเรียนรู้และตื่นตัวทางการเมืองมากขึ้นภายใต้สถานการณ์ที่กำลังจะเปลี่ยนผ่านสู่ระบบการปกครองแบบประชาธิปไตยอีกครั้งหนึ่งส่งผลให้บรรยากาศความเคลื่อนไหวทางการเมืองเป็นไปอย่างคึกคัก มีการวางแผนเตรียมความพร้อมของผู้ที่สนใจทางการเมืองทั้งคนรุ่นเก่าและรุ่นใหม่ ซึ่งได้มีการทาบทามแสวงหาผู้ที่มีอุดมการณ์เดียวกันมาร่วมจัดตั้งพรรคการเมืองขึ้นเพื่อเป็นทางเลือกใหม่ของประชาชนชาวไทย ทั้งนี้ การเลือกตั้งที่จะมีขึ้น

ครั้งแรกตามรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ จะเป็นการพิสูจน์ความเป็นประชาธิปไตยของประเทศอีกครั้งว่าจะมีการเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่สร้างสรรค์ปรองดองมีการเลือกตั้งที่สุจริต โปร่งใส ตรวจสอบได้ หรือจะเกิดการทุจริตในรูปแบบใหม่ ๆ มากยิ่งขึ้นไปอีก

อภิปรายผล (Research Discussion)

1. รูปแบบ วิธีการเลือกตั้งภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง จากการศึกษาพบว่า รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ที่มีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 6 เมษายน 2560 ได้กำหนดหลักเกณฑ์การเข้าสู่อำนาจทางการเมืองของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ทั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง และจากบัญชีรายชื่อเอาไว้อย่างชัดเจน โดยได้กำหนดรูปแบบการเลือกตั้งระบบใหม่หรือที่เรียกกันสั้น ๆ ว่า "แบบจัดสรรปันส่วนผสม" ตามแบบอย่างของประเทศเยอรมนี ซึ่งคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญได้นำมาใช้เป็นหลักคิดในการวางระบบเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในครั้งนี้ ทั้งนี้ สืบเนื่องจากวิกฤตการณ์ความขัดแย้งระหว่างพรรคการเมืองที่ต้องการเอาชนะการเลือกตั้ง จนเกิดปัญหา เกิดความวุ่นวายขึ้นในประเทศ ดังนั้น เพื่อลดความรุนแรงในการแข่งขันการเข้าสู่อำนาจจึงต้องใช้ระบบการเลือกตั้งที่ดีที่สามารถทำให้มีการกระจายหรือมีตัวแทนครอบคลุมอย่างทั่วถึงในกลุ่มผลประโยชน์ ในทุกสาขาอาชีพ ได้เข้ามามีที่นั่งในสภา โดยเปรียบเทียบระบบการเลือกตั้ง ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ที่เป็นระบบ "วันแมนวันโหวต" คนชนะในเขตเลือกตั้งหนึ่งอาจชนะกันเพียงแค่คะแนนเดียว ซึ่งเป็นจุดอ่อนของระบบ เพราะนำคะแนนมาตัดสินผลชนะเพียงอย่างเดียวไม่ใช้เสียงส่วนใหญ่หรือเสียงข้างมาก ตัวอย่างเช่น ในเขตหนึ่งมีการแข่งขัน 4 คน ผู้ที่ชนะได้ร้อยละ 40 ของคะแนน ขณะที่อีก 3 คน รวมกันได้ร้อยละ 60 ลักษณะเช่นนี้จะกล่าวได้อย่างไรว่า คนชนะมาจากเสียงส่วนใหญ่ที่สำคัญ คือ คะแนนร้อยละ 60 นั้นถูกทิ้งไปไม่ได้นำมาคำนวณแต่อย่างใดเท่ากับว่าคะแนนเสียงของคนกลุ่มนี้ไม่มีความหมายใด ๆ ยิ่งไปกว่านั้น คะแนนนิยมของผู้สมัครบางคนบางพรรคมีลักษณะของการผูกขาด ตรึงฐานเสียงด้วยวิธีการต่าง ๆ ประชาชนที่คิดต่างจากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในเขตนั้นแทบจะไม่มีโอกาสมีผู้แทนของตนเองได้ เพราะระบบการเลือกตั้งชนะกันเพียงแค่

คะแนนเดียว สอดคล้องกับ ราชกิจจานุเบกษา (2566) เรื่อง พระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ กฎหมายลูกเกี่ยวกับเลือกตั้ง 2 ฉบับ พบว่า สำหรับเหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญฉบับนี้ คือ โดยที่บทบัญญัติ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 1) พุทธศักราช 2564 ได้กำหนดให้ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรประกอบด้วย สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจำนวนห้าร้อยคน โดยมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรซึ่งมาจากการเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งจำนวนสี่ร้อยคน และสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรซึ่งมาจากการเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อจำนวนหนึ่งร้อยคน และให้มีบัตรเลือกตั้งสองใบให้ประชาชนมีสิทธิในการเลือกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อของพรรคการเมือง และผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร แบบแบ่งเขต การกำหนดจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่แต่ละจังหวัดจะมีและการแบ่งเขตเลือกตั้ง การคำนวณสัดส่วนผู้สมัครรับเลือกตั้งตามบัญชีรายชื่อของแต่ละพรรคการเมืองที่จะได้รับเลือกตั้งที่เป็นธรรม ต่อพรรคการเมืองและเคารพสิทธิและเสียงของประชาชน จึงสมควรแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2560 ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับค่าธรรมเนียมและค่าบำรุงพรรคการเมือง การส่งผู้สมัครรับเลือกตั้ง การสรรหาผู้สมัครรับเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งและแบบบัญชีรายชื่อ จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้

2. ผลกระทบการเลือกตั้งภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 แก้ไขเพิ่มเติม และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง จากการศึกษาพบว่า ระบบการเลือกตั้งในระบบผสมแบบเสียงข้างมาก หรือ Mixed Member Majoritarian System (MMM) นั้นส่งผลให้พรรคการเมืองขนาดใหญ่ได้เปรียบในสนามการเลือกตั้งทั่วไปที่เกิดขึ้น แต่อย่างไรก็ตามเมื่อเปลี่ยนมาใช้ระบบจัดสรรปันส่วนผสม Mixed Member Apportionment system (MMA) จะพบว่าพรรคการเมืองขนาดใหญ่ เช่น พรรคเพื่อไทย ได้รับสัดส่วนการเลือกตั้งลดลงโดยพบว่าจำนวนที่ลดลงคือจำนวนผู้สมัครจากระบบบัญชีรายชื่อ หรือ Party list โดยพรรคการเมืองขนาดกลางอย่างเช่นพรรคภูมิใจไทย พรรคชาติไทยพัฒนา หรือชาติพัฒนาเพื่อแผ่นดินจะมีที่นั่งเพิ่มขึ้นในระบบการเลือกตั้งแบบ MMA ซึ่งการเลือกตั้งระบบใหม่ส่งผลต่อการเกิดรัฐบาลแบบผสมอย่างมีนัยสำคัญ อย่างไรก็ตาม ระบบการเลือกตั้ง

แบบจัดสรรปันส่วนผสม ไม่ได้เป็นสร้างจุดเด่นของความเป็นสัดส่วน ระบบสัดส่วนที่ดีที่สุดคือ ระบบสัดส่วนแบบระบบบัญชีรายชื่อ (List Proportional Representation- List PR) ที่มีแต่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรระบบบัญชีรายชื่อ (Party List) และไม่มีการเลือกตั้งแบบแบ่งเขต แต่อย่างไรก็ดีการที่จะตัดระบบการเลือกตั้งแบบแบ่งเขตออกไปทั้งหมดก็ทำให้ความสอดคล้องระหว่างการเลือกตั้งกับประชาธิปไตยหายไป ระบบการเลือกตั้งไม่ได้เป็นปัจจัยเดียวเดียวที่ทำให้เกิดความเป็นประชาธิปไตย แต่วิธีการ หรือหลักการเลือกตั้งบนพื้นฐานประชาธิปไตยที่คำนึงถึงเจตนารมณ์ของประชาชนต้องได้รับการให้ความสำคัญเป็นลำดับแรก ฉะนั้น การเปลี่ยนผ่านไปสู่ประชาธิปไตยของไทยหลังจากการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพ.ศ. 2560 หลังจากที่ได้คณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ได้กำหนดให้มีการเลือกตั้งแล้วนั้นยังคงต้องพิจารณาความเป็นประชาธิปไตยผ่านปรากฏการณ์ทางการเมืองที่เกิดขึ้น สอดคล้องกับ กรมประชาสัมพันธ์ (2565) เรื่อง เจาะสูตรหาร 100 หาร 500 คำนวณหา ส.ส.บัญชีรายชื่อ พบว่า การเลือกตั้งครั้งต่อไปจะมี ส.ส.รวมทั้งหมด 500 คน แบ่งเป็น ส.ส.เขต 400 คน จากเขตเลือกตั้งทั่วประเทศ 400 เขต และ ส.ส.บัญชีรายชื่อ 100 คน โดยจะมีบัตรเลือกตั้ง 2 ใบ แบ่งเป็นบัตรเลือกตั้ง ส.ส.เขต กับบัตรเลือก ส.ส.บัญชีรายชื่อ หรือเรียกอีกอย่างว่า บัตรเลือกพรรค ในส่วนของ ส.ส.เขต 400 คน ไม่ได้เป็นปัญหาต่อความเข้าใจในการลงคะแนนเลือกตั้ง เพราะจะเป็นแบบดั้งเดิมที่คุ้นชินกันมาคือ การเลือกผู้สมัครที่ตนเองชื่นชอบได้เลยในบัตรเลือกตั้ง ส.ส.เขต แต่ที่ยังเป็นปัญหาต่อความเข้าใจคือ แบบบัญชีรายชื่อ 100 คน โดย เฉพาะวิธีการคำนวณหาจำนวน ส.ส.ที่แต่ละพรรคจะได้จากสูตรหาร 100 หรือสูตรหาร 500 จะเป็นอย่างไร

3. แนวทางในการปรับปรุงระบบการเลือกตั้งตามระบอบประชาธิปไตยที่เหมาะสมกับสังคมไทย พบว่า การปฏิรูประบบการเลือกตั้งใหม่ที่ทำให้ทุกคะแนนเสียงของประชาชนมีความหมายอย่างแท้จริง ที่เรียกกันว่าระบบการเลือกตั้งแบบจัดสรรปันส่วนผสม จะช่วยให้ประชาชนมาเลือกตั้งมากขึ้นเพราะเป็นการตัดสินใจเลือกได้เพียงบัตรเดียวที่ส่งผลให้ได้ทั้งคนและพรรคที่ต้องการ ดังนั้น พรรคการเมืองกับผู้สมัครรับเลือกตั้งต้องประสานการทำงานใกล้ชิดกันและหนักมากขึ้นเพื่อช่วงชิงคะแนนนิยมจากประชาชนทุกพื้นที่ทั่วประเทศ พรรคที่ได้รับความนิยมสูงจะได้คะแนนเสียงมาก ความนิยมที่มีต่อพรรคเป็นตัวตั้ง นั่นคือ ระบบ

ประชาธิปไตยที่แท้จริง สมาชิกพรรคหรือผู้สมัครรับเลือกตั้งทุกคนต้องช่วยกันหาเสียง ต้องทำงานหนักด้วยการทำดีเพื่อให้ได้รับความนิยมนิเทศนามณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ที่ต้องการจะปฏิรูปเปลี่ยนการเมืองไทยให้มีความโปร่งใส มีความเที่ยงธรรม สุจริต ความพร้อมในด้านกฎหมายสมบูรณ์เรียบร้อยแล้ว และรวมถึงความพร้อมของประชาชนชาวไทยที่มีการเรียนรู้และตื่นตัวทางการเมืองมากขึ้นภายใต้สถานการณ์ที่กำลังจะเปลี่ยนผ่านสู่ระบบการปกครองแบบประชาธิปไตยอีกครั้งหนึ่งส่งผลให้บรรยากาศความเคลื่อนไหวทางการเมืองเป็นไปอย่างคึกคัก มีการวางแผนเตรียมความพร้อมของผู้ที่สนใจทางการเมืองทั้งคนรุ่นเก่าและรุ่นใหม่ ซึ่งได้มีการทาบทามแสวงหาผู้ที่มีอุดมการณ์เดียวกันมาร่วมจัดตั้งพรรคการเมืองขึ้นเพื่อเป็นทางเลือกใหม่ของประชาชนชาวไทย ทั้งนี้ การเลือกตั้งที่จะมีขึ้นครั้งแรกตามรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ จะเป็นการพิสูจน์ความเป็นประชาธิปไตยของประเทศอีกครั้งว่าจะมีการเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่สร้างสรรค์โปร่งใสมีการเลือกตั้งที่สุจริต โปร่งใสตรวจสอบได้ หรือจะเกิดการทุจริตในรูปแบบใหม่ ๆ มากยิ่งขึ้นไปอีก สอดคล้องกับ วิศาล ศรีมหาโร (2566) เรื่อง การเมืองไทยระบบหรือคน : การพัฒนาวัฒนธรรมและการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน พบว่า การพัฒนาการเมืองประชาธิปไตยมีองค์ประกอบ 3 ส่วน คือ 1) การพัฒนาระบบ เช่น การแก้รัฐธรรมนูญ การพัฒนาสถาบันทางการเมือง พรรคการเมือง และกลุ่มผลประโยชน์ เป็นต้น 2) การพัฒนาคนทางการเมือง โดยเฉพาะแบบแผนที่เกิดจากการหล่อหลอมของความรู้ ความเข้าใจ อุดมการณ์ ความเชื่อ ค่านิยม และทัศนคติของประชาชน เกิดการโน้มน้าของการรับรู้ อารมณ์ความรู้สึก การประเมินค่า ส่งผลต่อพฤติกรรมพัฒนาก่อตัวเป็นวัฒนธรรมทางการเมือง ส่งผลต่อไปอีกต่อการเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองด้วยลักษณะและรูปแบบต่างๆ ที่ส่วนใหญ่ยังไม่เอื้อและไม่สอดคล้องกับการพัฒนาการเมืองแบบประชาธิปไตย และ 3) ภายใต้บริบททุนนิยมโลกดิจิทัลและการคมนาคมที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว

ข้อเสนอแนะ (Research Suggestions)

แผนการปฏิรูปประเทศเสนอการปฏิรูปด้านการเมือง โดยกำหนดเรื่อง และประเด็นปฏิรูปประเทศด้านการเมืองไว้ 5 ประเด็นประกอบด้วย (1) การเสริมสร้างวัฒนธรรมทาง

การเมืองและการมีส่วนร่วมของประชาชนในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข (2) กลไกในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้ง โดยสันติวิธีและการรัฐรักษามัคคีของสังคมไทย (3) การกระจายอำนาจ การปกครองส่วนท้องถิ่น และการจัดสรรทรัพยากรที่เป็นธรรม (4) การเลือกตั้งที่สุจริตและเที่ยงธรรมเพื่อการปฏิรูปประเทศ (5) การสร้างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ เพื่อการบรรลุเป้าหมายของแผนการปฏิรูปประเทศด้านการเมือง ดังนี้ (1) ให้ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมทางการเมือง ตลอดจนการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ รู้จักยอมรับในความเห็นทางการเมืองโดยสุจริตที่แตกต่างกัน และให้ประชาชนใช้สิทธิเลือกตั้งและออกเสียงประชามติ โดยอิสระปราศจากการครอบงำไม่ว่าด้วยทางใด (2) ให้การดำเนินกิจกรรมของพรรคการเมืองเป็นไปโดยเปิดเผยและตรวจสอบได้ เพื่อให้พรรคการเมืองพัฒนาเป็นสถาบันทางการเมืองของประชาชนซึ่งมีอุดมการณ์ทางการเมืองร่วมกัน มีกระบวนการให้สมาชิกพรรคการเมืองมีส่วนร่วมและมีความรับผิดชอบอย่างแท้จริงในการดำเนินกิจกรรมทางการเมืองและการคัดเลือกผู้มีความรู้ ความสามารถ ซื่อสัตย์สุจริต และมีคุณธรรม เข้ามาเป็นผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ที่ชัดเจน และเป็นรูปธรรม (3) มีกลไกที่กำหนดความรับผิดชอบของพรรคการเมืองในการประกาศนโยบายที่มีได้วิเคราะห์ผลกระทบ ความคุ้มค่า และความเสียหายอย่างรอบด้าน (4) มีกลไกที่กำหนดให้ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองต้องปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริตและรับผิดชอบต่อประชาชนในการปฏิบัติหน้าที่ของตน และ (5) มีกลไกแก้ไขปัญหาความขัดแย้งทางการเมืองโดยสันติวิธีภายใต้การปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

เอกสารอ้างอิง (References)

- กรมประชาสัมพันธ์. (2565). เจาะสูตรทหาร 100 ทหาร 500 คำวนหา ส.ส.บัญชีรายชื่อ. สืบค้นเมื่อวันที่ 10 มิถุนายน 2566. จาก <https://www.prd.go.th/th/content/category/detail/id/33/iid/108330>.
- ชงคชาญ สุวรรณณณี. (2561). การเลือกตั้งครั้งแรก ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560. กรุงเทพฯ: สำนักวิชาการ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.
- ราชกิจจานุเบกษา. (2566). ด่วน! มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ กฎหมายลูกเกี่ยวกับเลือกตั้ง 2 ฉบับแล้ว. สืบค้นเมื่อวันที่ 10 มิถุนายน 2566. จาก <https://www.thansettakij.com/politics/thailand-elections2023/554534>.
- วิศาล ศรีมหาวโร. (2566). การเมืองไทยระบบหรือคน : การพัฒนาวัฒนธรรมและการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน. กรุงเทพฯ: สถาบันพระปกเกล้า.
- ไอลอว์. (2565). เลือกตั้ง66: นับถอยหลังสู่การเลือกตั้ง หลายพรรคการเมืองเปลี่ยนทัพปรับโฉม. (ออนไลน์). สืบค้นเมื่อวันที่ 8 มีนาคม 2566. จาก <https://ilaw.or.th/node/6293>.